

NAJCZĘŚCIEJ SPOTYKANE WADY WYMOWY U DZIECI W WIEKU SZKOLNYM

SEPLENIENIE

- Międzyzębowe- podczas realizacji głosek: s, z, c, dz lub sz, rz, cz, dż lub ś, ź, ć, dź język jest wsuwany między zęby.
- Boczne - podczas realizacji głosek: s, z, c, dz lub sz, rz, cz, dż lub ś, ź, ć, dź język jest ułożony niesymetrycznie i strumień powietrza uchodzi prawą bądź lewą stroną.
- Proste (parasygmatyzm) - dotyczy głosek: s, z, c, dz lub sz, rz, cz, dż lub ś, ź, ć, dź, mogą one być zastępowane np. szkoła=skoła lub szkoła; czapka=capka lub ćapka.

Przyczyny , które mogą je spowodować to: nieprawidłowa budowa anatomiczna narządów mowy, upośledzony słuch, naśladownictwo, nieprawidłowy zgryz, nieprawidłowość warg i języka, choroby górnych dróg oddechowych.

KAPPACYZM I GAMMACYZM

Głoski k oraz g zastępowane są odpowiednio przez głoski t oraz d, np. kot=tot.

MOWA BEZDŹWIĘCZNA

Polega na wymawianiu głosek dźwięcznych bezdźwięcznie tzn. bez drgania wiążadeł głosowych. Zamiana p=b; t=d; f= w; s=z np. dom=tom, woda=foda, koza=kosa, kura=góra.

Przyczyną bezdźwięczności jest zwykle zaburzenie słuchu fonematycznego tzn. nie różnicowanie dźwięków o tym samym miejscu artykulacji. Bezdźwięcznej wymowie towarzyszy obniżone napięcie mięśni, a głos jest cichy i monotony

RERANIE

Jest to nieprawidłowa wymowa głoski r. Głoska ta może być wymawiana jako j, l, rl , jako r języczkowe lub zupełnie opuszczana. Głoska r pojawia się stosunkowo późno, około 4-5 roku życia, czasem dopiero w klasie I.

Bezpośrednią przyczyną rerania jest niedostateczna sprawność ruchowa języka. Przy wymowie tej głoski język wykonuje drobne ruchy vibracyjne. Jeżeli język jest za gruby, o zbyt mocnym napięciu mięśniowym lub osłabionym, ma krótkie wędzidełko - tych ruchów nie wykona. Dziecko szuka innego zastępczego r. Błędem jest zmuszanie dziecka do przedwczesnego wymawiania głoski r na siłę.

NOSOWANIE

Nosowe brzmienie głosek ustnych (wrażenie kataru, zatkanego nosa). Przyczynami nosowania otwartego mogą być np. rozszczepy

podniebienia, a zamkniętego, niedrożność jamy nosowo -gardłowej.

JĄKANIE I GIEŁKOT

Powstaje ono najczęściej w wieku przedszkolnym, a ujawnia się wtórnie lub powraca w okresie dojrzewania. Jąkający się mówią na wdechu, powtarzając albo pierwszą głoskę (jąkanie toniczne np. k-k-kot), lub powtarzając sylaby (jąkanie kloniczne np. ko-ko-kot). Mowa jąkających się jest wybuchowa lub odwrotnie- monotonna, cicha. W czasie mówienia, zwłaszcza przy jąkaniu tonicznym, mogą występować współruchy np. wydymanie ust, kręcenie głową, tupanie, szarpanie guzików. Proces mówienia u człowieka składa się z szybkich, skoordynowanych ruchów. Przy mówieniu napięcie mięśni jest minimalne. U jąkających natomiast napięcie jest bardzo duże i doprowadza do zablokowania głosu. Zaburzony jest rytm i tempo mowy.

Przyczynami zaburzeń mowy mogą być :

- osłabienie sprawności pewnych mięśni narządów mowy,
  - upośledzony słuch,
  - wady zgryzu,
  - czynniki dziedziczne,
- trwałe uszkodzenie aparatu mowy np. rozszczep podniebienia.,
  - upośledzony lub opóźniony rozwój umysłowy.
- mówienie do dziecka językiem nianiek (spieszczanie);
- nadmierny rygoryzm lub liberalizm co do mowy dziecka;
  - ograniczone kontakty z matką do 2. r.ż.;
- zaniedbania zdrowotne matki w ciąży (niedożywienie, używki);
  - niewłaściwa atmosfera rodzinna;
  - nieprawidłowe wzorce wymowy w domu;
- brak okazji do rozwijania mowy (rozmowy, czytanie książek, oglądanie ilustracji, gry językowe).

KIEDY DO LOGOPEDY?

Bardzo ważną sprawą jest wczesne wykrycie wady wymowy i odpowiednia terapia logopedyczna.

Po 12- 14 roku życia usunięcie wady jest znacznie trudniejsze, gdyż utrwala się wtedy tzw. „postawa artykulacyjna”.

Logopeda ocenia budowę narządów mowy, sprawdzi czy dziecko dobrze słyszy, prawidłowo oddycha i przełyka. Czasem wystarczy krótka rozmowa, by rozwiązać wszelkie wątpliwości.

Niezwłocznie udaj się do logopedy gdy:

- Dziecko podczas artykulacji wsuwa język między zęby lub ociera nim o wargę. Niestety, na każdym etapie wiekowym jest to wada, z tego się nie wyrasta! Im dłużej zwlekas, tym bardziej wada się utrwala.
- Niepokoją cię zmiany anatomiczne w budowie narządów mowy lub

masz wątpliwości czy dziecko dobrze słyszy.

• Twoja pociecha nawykowo mówi przez nos.

• Po ukończeniu 4 roku życia dziecko zamienia głoski dźwięczne na bezdźwięczne: d na t (np. zamiast domek mówi tomek) w na f (zamiast woda mówi fota) g na k (zamiast gęś mówi kęs) b na p (zamiast buda mówi puta).

• Nie wymawia którejkolwiek z samogłosek ustnych (czyli a, o, u, e, i, y) pod koniec trzeciego roku życia.

• Zastępowanie głosek trudniejszych łatwiejszymi nie jest wadą lecz swoistą cechą rozwoju mowy. Jeżeli jednak podczas wymawiania głosek dziecko nie zastępuje jej inną znaną w języku polskim, lecz wyraźnie ją zniekształca np. gardłowo wymawia głoskę r, potrzebna jest pomoc logopedyczna.

• Jeśli zauważysz u swojego dziecka lekkie zacinalanie, powtarzanie sylab nie wpadaj w panikę, niemal wszystkie dzieci z tego wyrastają. Jeśli jednak problem będzie się nasilał, potrzebna jest szybka konsultacja ze specjalistą.

• Jeżeli dziecko pochodzi z obciążonego okresu ciążowo - okołoporodowego, ma uszkodzony słuch, jest dzieckiem z mózgowym porażeniem dziecięcym, z zespołem Downa, z rozszczepem podniebienia lub innymi ciężkimi schorzeniami, należy zgłosić się do logopedy przed ukończeniem przez nie 1r.ż.

• Z dwulatkiem należy pójść do logopedy, jeżeli nie gaworzy, nie mówi, ślini się, ma kłopoty z żuciem i połykaniem, oddycha ustami, nie rozumie poleceń.

• Jeżeli 3-latek nie mówi, mówi bardzo mało, mowa jego jest niezrozumiała, zamienia lub zniekształca wiele głosek, należy zgłosić się do logopedy.

opracowała logopeda ogólny Małgorzata Popławska